

Signs of Feminine Language in the Bayatis of Azerbaijan

Ziba Esmacili^{1*}

1. Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, Faculty of Humanities,
Tarbiat Dabir Shahid Rajaei, Tehran, Iran.

Citation: Esmacili, Z. (2022). Signs of feminine language in the Bayatis of Azerbaijan. *Journal of Woman and Culture*, 13(51), 31-45.

DOR: 20.1001.1.20088426.1401.13.51.3.1

ARTICLE INFO

Received: 17.12.2021

Accepted: 17.02.2022

Corresponding Author:

Ziba Esmacili

Email:

esmacili.ziba@sru.ac.ir

Keywords:

Sign

Feminine language

Azerbaijan Bayati

Abstract

The aim of the present study was to retrieve the signs of feminine language in the Bayati of Azerbaijan. The statistical population of the study was 4567 Bayaties. The sample of the study was the written and linguistic feminine signs of the Bayaties of Azerbaijan. The research design was discourse qualitative study and the method was descriptive-analytical. In order to obtain the data of the research, based on the library studies, the poems of women were retrieved through the linguistic symbols used in the poems. After presenting the descriptions and the library information the data were analyzed analytically. The results showed that some of the Bayaties had explicit verbal cues indicating the female gender of the poet. In some of the Bayaties, the poetess's femininity was revealed by examining the hidden layers of the text. In Bayaties, while talking about topics such as love, expressing life problems, glory and complaint, issues related to marriage, etc., women revealed their gender with obvious or hidden allusions, and in lullabies, inner desires and aspirations. They expressed themselves. Based on the results 3495 Bayaties had no gender symbol. 749 Bayati had a clear gender symbol, of which 508 Bayati had a masculine connotation and 241 had a feminine connotation. Therefore, 82% of the poems had no gender symbol, 12% of the poems had a male symbol and 6% of the poems had a female symbol.

Extended abstract

Introduction: The local songs of each region have been the cultural heritage of the people of that land for centuries. This literary and cultural heritage reflects the culture, customs, beliefs, biological experience and feelings of the people of that land and region. Local songs are often called by the general name of the songs or the native songs. Azerbaijani poems, like folk poems, are couplets that most of their poets and composers are unknown. Since this type of literature has been narrated orally and heart to heart throughout history, it has undergone many changes in these transmissions. These changes can be considered both aesthetically and culturally. Bayatis have a simple and uncomplicated language. Although rhetorical subtleties such as similes, metaphors, and puns are used in many Bayatis to embellish beauty, the use of these literary devices is not ambiguous. The poets of this form of poetry have often paid attention to the expression of the condition. Themes reflected in the Bayati; Because talking about love and affection, complaining about separation of beloved person, sadness of homelessness, lullaby, etc. confirms this statement and often reveals the feelings and emotions of the poet. One of the most important components reflected in the Bayati is the presence of signs that indicate that the poets were women. Due to the anonymity of the poets, the recognition of women's songs is possible only through verbal meanings and signs. The study of Bayatis has not received much attention from researchers. Also, the role of women in composing this type of literature has been neglected. This study, by looking at new linguistic theories in the field of feminist critique, intended to retrieve the signs that indicate feminine language in the Bayati.

Method: This research was a linguistic study in the field of local literature with a feminist critique approach. The design of this research was discourse qualitative study which was done with a descriptive-analytical approach. The statistical population of the research was 4567 Bayaties. The sample of the study was the written and linguistic feminine signs of the Bayaties of Azerbaijan. The research data were extracted through a library study from the two collections of "Asil Bayatilar" collected by Majid Abdullahzadeh and "Bayatilar" collected by Mohammad Ebadi Qarakhanlu, then the data were analyzed analytically. Bayaties were examined by semantic analysis, the signs of female language have been analyzed along with the study of cultural roots reflected in them.

Results: Bayatis, composed by women, were examined and identified through verbal cues that indicated women. Bayati with feminine meaning were divided into two categories and analyzed: Explicit implications: The verses that clearly indicated the poet's femininity and the obvious verbal cues of the poet's female gender including: the poet's reference to her feminine accessories - the expression of titles for marriage and marriage for women - the popular description of his masculine belongings - the direct address of the beloved to the masculine titles - Poet's reference to family relations such as sister and mother - Poet's reference to his plans and responsibilities – lullabies. Hidden implications: Bayatis that indicated the poetess femininity by semantic analysis and in the hidden layers of the text, including: application of common similarities for women - hidden references to feminine roles. In these verses, the poets refer to their feminine accessories such as bracelets, scarves, hairpins, etc. Or they pay attention to his masculine cover while describing their beloved. They use words for marriage that are specific to women and men

do not use them. They talk about the mother-sister relationship and the emotional mother-sister relationship, as well as the responsibilities they have. In some verses, the poet likens himself to elements of nature that are used by women. Lullabies are another part of Bayati that are related to the role of mother and most of the lullabies can be considered as women's songs. In summery the results showed that some of the Bayaties had explicit verbal cues indicating the female gender of the poet. In some of the Bayaties, the poetess's femininity was revealed by examining the hidden layers of the text. In Bayaties, while talking about topics such as love, expressing life problems, glory and complaint, issues related to marriage, etc., women revealed their gender with obvious or hidden allusions, and in lullabies, inner desires and aspirations. They expressed themselves. Based on the results 3495 Bayaties had no gender symbol. 749 Bayati had a clear gender symbol, of which 508 Bayati had a masculine connotation and 241 had a feminine connotation. Therefore, 82% of the poems had no gender symbol, 12% of the poems had a male symbol and 6% of the poems had a female symbol.

Conclusions: In Bayaties, women talked about topics such as love, describing the beloved, expressing life problems, expressing dissatisfaction, issues related to marriage, inviting the beloved to the home, and so on. In lullabies, they looked at their desires and as if they express their inner desires and aspirations along with the lullabies. It seems that composing Bayatis has been one of the ways of expressing the feelings and desires of Azerbaijani women, so that by composing these Bayatis, in addition to expressing their feelings, they expressed their wishes and desires. In these poems, women revealed their gender through the use of linguistic symbols, and during their poems, they expressed their needs, desires, and even their sorrows, regrets, and hatreds.

Authors Contributions: Dr. Ziba Esmaili: All stages of research, from ideation to data collection, data analysis, submission and correction of the article has been done by him. The author has reviewed and approved the final version of the article.

Acknowledgments: The author would like to thank all those who helped to complete this research.

Conflict of interest: In this study, there is no conflict of interest.

Funding: This study did not receive any financial resources

نشانه‌های زبان زنانه در بایاتی‌های آذربایجان

زیبا اسماعیلی^{*۱}

۱. استادیار، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بازیابی نشانه‌های زبان زنانه در بایاتی‌های آذربایجان است. جامعه آماری پژوهش ۴۵۶۷ بایاتی است. نمونه پژوهش نشانه‌های نوشتاری و زبانی زنانه بایاتی‌های آذربایجان است. طرح پژوهش از نوع گفتمان کاوی کیفی و روش انجام آن از نوع توصیفی تحلیلی است. جهت دستیابی به داده‌های این مطالعه بر اساس مطالعات کتابخانه‌ای بایاتی‌های سروده زنان از طریق نشانه‌های زبانی به کار رفته در بایاتی‌ها، بازیابی شد. پس از ارائه توصیفات و اطلاعات کتابخانه‌ای، به روش تحلیلی داده‌ها مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان داد بخشی از بایاتی‌ها نشانه‌های کلامی صریحی داشت که دلالت بر جنسیت مونث سراینده می‌کرد. در بخشی از بایاتی‌ها نیز با واکاوای لایه‌های پنهان متن زنانگی سراینده آشکار می‌شد. زنان در بایاتی‌ها در ضمن صحبت از مضامینی چون عشق، بیان مشکلات زندگی، شکوه و شکایت، مسائل مربوط به ازدواج و... با اشاره‌های آشکار یا پنهان جنسیت خود را آشکار می‌کنند و در لایه‌ها، خواسته‌ها و آرزوهای درونی خود را بیان می‌کنند. بر اساس نتایج، ۳۴۹۵ بایاتی فاقد نشانه جنسیتی بود. ۷۴۹ بایاتی نشانه آشکار جنسیتی داشت که ۵۰۸ نمونه از بایاتی‌ها دارای دلالت مردانه و ۲۴۱ نمونه دارای دلالت زنانه بودند. بنابراین ۸۲٪ سروده‌ها فاقد نشانه جنسیتی، ۱۲٪ سروده‌ها دارای نشانه مردانه و ۶٪ سروده‌ها دارای نشانه زنانه بودند.

کلیدواژگان: نشانه، زبان زنانه، بایاتی‌های آذربایجان

مقدمه

بررسی زبان به عنوان پدیده‌ای اجتماعی که با لایه‌های مختلف اجتماع در ارتباط مستقیم قرار دارد و بر گونه‌های متفاوت زبان اثرگذار است، یکی از مباحث مورد توجه زبان‌شناسی در دوران معاصر است. در واقع هر زبان دارای نظامی است که واحدهای آن بر یک دیگر تأثیر می‌گذارند. هر نظام از دیگر نظام‌ها به دلیل نظم درونی واحدهایش متمایز می‌شود (Ahmadi, 2006). گونه‌هایی از زبان به وسیله گروه‌هایی به کار برده می‌شود که از نظر پارامترهای اجتماعی از یک دیگر متمایز می‌گردند. تمایز زیستی میان زنان و مردان، تمایزهای اجتماعی

را به وجود می‌آورد که به تمایزهای زبانی بین دو جنس منتهی می‌شود. در بسیاری از زبان‌ها تفاوت‌هایی بین واژه‌های مورد استفاده زنان و مردان وجود دارد (Yool, 1985, Translated by Bahrami, 2006). (Lakoff (1973). تفاوت قدرت میان زنان و مردان در اجتماع را بر رفتار زبانی زنان تأثیرگذار می‌داند. او بر این باور است که بی‌ثباتی پایگاه اجتماعی زنان در رفتار زبانی ایشان بازتاب دارد و موقعیت‌های اجتماعی به تفاوت‌های زبانی زنان و مردان می‌انجامد. علاوه بر موقعیت اجتماعی که بر تفاوت کاربردهای زبان زنان و مردان تأثیر می‌گذارد، تفاوت‌های طبقاتی نیز مولفه‌ای تأثیرگذار بر تفاوت‌های زبانی محسوب می‌شود. تفاوت بیش‌تر نقش‌های اجتماعی زنانه و مردانه در هر جامعه‌ای تفاوت‌های زبانی بیش‌تر بین زنان و مردان آن جامعه را در پی خواهد داشت (Jafari, Mousavi Sirjani & Farzad, 2021).

لباو (Labov) بر این باور است که زنان نسبت به مردان، به کاربرد زبان معیار تمایل بیشتری دارند. آن‌ها در هر طبقه و سنی، به خصوص در طبقه متوسط رو به پایین جامعه، گرایش بیشتری به کاربرد زبان استاندارد و زبان طبقه ممتاز دارند (Labov, 1972). علاوه بر تأثیر تفاوت جنسیتی زنان و مردان بر گفتار و زبان ایشان، «گفتمان خود زنان نیز حسب مواضع و هویت‌های متنوع اجتماعی‌شان به تمایز می‌گراید» (Mohammadi Asl, 2009). به باور ایشان از گذشته زنان واژگان خاص خود را در نوشتار داشته‌اند (Mohammadi, 2021). در واقع جهت‌یابی جنسیتی نهفته در جامعه در بطن زبان و ادبیات آن جامعه منعکس می‌شود (Solati & Keshishian, 2020). از این رو بررسی نشانه‌های زبان زنانه از موضوعات مورد توجه نظریه‌های ادبی معاصر شده است. بررسی نمودهایی از زبان که تجربه‌هایی صرفاً زنانه هستند در آثار ادبی بازتاب می‌یابند (Fotouhi, 2011). بازتاب شخصیت زنانه در متون ادبی و تأکید بر تفاوت‌ها و خصوصیات که در آفرینش‌های ادبی زنانه مشاهده می‌شود (ShilpiGoel & Phil 2010). بررسی زبان و سبک نوشتار زنانه در دوره‌های اخیر در نظریه‌های زبان‌شناسی بررسی شده است. می‌توان نظریه نقد نو بارت را آغازگر نقد زن بنیاد دانست (Bart, 1953, Translated by Daghighian, 2011). پس از او نظریه‌های لاکان (Lacan) و دریدا (Derrida) در این زمینه تأثیرگذار بود (Sobhani, 2003). جنسیت به رفتار ما به عنوان مردان و زنانی که برنامه‌ریزی اجتماعی شده‌اند اشاره دارد (Tyson, 1998, Translated by Hosseinzadeh & Hosseini, 2008). نظریه‌های ساختارگرایی به عدم تفاوت‌های جنسیتی واقعی معتقدند آن‌ها بر این باور هستند که هر آن چه به مثابه تفاوت مطرح می‌شود ساخته تعامل‌های اجتماعی است (Baštani, 2007). رویکردهای دیگر با صراحت بیشتری به بعد تاریخی نوشتار زنان و طرح عملی بازیابی نویسنده‌گان گم شده زن می‌پردازند. الن شوالتر (Elen Showalter) در توصیف دوری‌گزینی از خوانش‌های «بازنگرانه»، اصطلاح «نقد زنانه» را برای تحقیق در مورد زنان نویسنده وضع کرد. او برای آن که بتواند تفاوت نوشتار زنان را تبیین کند، ترجیح داد کار خود را به تفسیر متون معطوف کند تا به نظریه‌پردازی در باب آن‌ها (Makarik, 1993, Translated by Mohajer & Nabavi, 2009).

جستجوی نوشتار زنانه در برابر نوشتار مردانه، هویت مردانه را که بر آثار ادبی سایه افکنده و تأثیرات مخرب آن را کاهش می‌دهد. در این میان بخش مهمی از ادبیات که بسیاری از پدیدآورندگان آن زنان بوده‌اند و در پژوهش‌های ادبی مغفول مانده‌اند، بومی‌سروده‌ها هستند. بومی‌سروده‌ها به عنوان سروده‌های مردم محلی، انتقال‌دهنده میراث فرهنگی محسوب می‌شوند. سهم زنان در پدیدآوردن بومی‌سروده‌ها انکارناپذیر است اما از آن‌جا که سراینده‌گان بومی‌سروده‌ها ناشناس هستند اغلب سهم زنان نیز نادیده گرفته شده است. بیانی‌ها به عنوان بومی‌سروده‌های مردم آذربایجان، دوبیتی‌هایی هستند که اغلب شاعران و سراینده‌گان آن‌ها ناشناخته‌اند. برخی بر این باور هستند که بیانی‌ها چون عامه‌سروده‌ها، دوبیتی‌هایی هستند که اغلب شاعران و سراینده‌گان آن‌ها ناشناخته‌اند و «از زمان‌های دور تا امروز، توسط «عاشق‌ها» در بزم‌ها و رزم‌ها و در محافل گوناگون» به همراه صدای «نی» اجرا می‌شده است (Esrafil, 2008). برخی اما «بیانی‌ها» را عامه‌سرود نمی‌دانند. «کسانی که بیانی را شعر مردمی می‌دانند در خطایند. اینان ترانه‌های مردمی (خالق ماهنی لارین) را با «بیانی» اشتباه می‌گیرند. چرا که بیانی‌ها اغلب با جناس قافیه و به طرز استادانه یعنی سهل ممتنع سروده شده‌اند و این گویای آن است که بیانی‌ها را نه مردم عادی بلکه شاعران عاشق یا «عاشیق»‌های شاعر سروده‌اند. علاوه بر این در بسیاری از

بایاتی‌ها نام «عاشیق» آمده است. نیز بسیاری از بایاتی‌ها با کلمه «عاشیقم» یا «من عاشیق» آغاز می‌شود و این خود دلیل دیگری است بر این که بایاتی‌ها را عاشیق‌ها سروده‌اند» (Mohammadi, 1997). برخی نیز بایاتی را چون باغلاما، گرایلی و ... از جمله سروده‌های عاشیق‌ها دانسته‌اند (Hashemzadeh, 1998). اما گروهی بر این باور هستند که اگرچه «از شاعران قرن‌های ۱۰ تا ۱۳ مانند امانی، عزیزی، ساری عاشق، صالح، مجروح، بی‌کس و واقف و سالک و ... بایاتی‌هایی در تاریخ ادبیات نقل شده است اما ریشه بایاتی‌ها به قرن‌ها پیش از آن‌ها برمی‌گردد (Esrafil, 2008). اگرچه سادگی و فقدان آرایه‌های ادبی پیچیده از ویژگی‌های اصلی عامه سروده‌ها است و موازین علمی وزن و موسیقی در آن چندان رعایت نمی‌شود (Zolfaghari, 2017). در بایاتی‌ها آرایه‌های ادبی، جناس و عناصر زیبایی‌شناسی وجود دارد با این حال به نظر می‌رسد نمی‌توان به قطع و یقین درباره سراینندگان تمام بایاتی‌ها رأی قطعی صادر کرد. از آن جایی که این نوع ادبی در طول تاریخ به صورت شفاهی و سینه‌به‌سینه نقل شده، در همین انتقال‌ها تغییرات بسیاری پذیرفته است. این تغییرات هم از جهت زیبایی‌شناختی و هم از جهت فرهنگی قابل تأمل و تفکر است. این تغییر و تصرف از نوع تغییرات و تصرفاتی است که در دوبیتی‌های شاعرانی چون باباطاهر عریان و رباعی‌های خیام اتفاق افتاده است که اکنون پس از گذشت سال‌های بسیار، تفکیک و شناسایی دوبیتی‌های سروده شاعر از دوبیتی‌های برافزوده دیگران ممکن و میسر نیست. می‌توان به خوبی این نوع تغییرات را در مورد بایاتی‌ها نیز مشاهده کرد که سروده‌های عاشیق‌ها با سروده‌های مردمی در طول زمان تلفیق شده است و اکنون امکان تفکیک سروده‌های مردمی از سروده‌های عاشیق‌ها وجود ندارد. یکی از مسائل مهم فرهنگی بازتاب یافته در بایاتی‌ها وجود نشانه‌هایی از زبان زنانه در این نوع سروده‌ها است که ما را به این نتیجه دلالت می‌کند که برخی از این اشعار سروده زنان است. در زمینه زبان زنانه در آثار شاعران و نویسندگان معاصر پژوهش‌های قابل توجهی انجام گرفته است اما بررسی نشانه‌های زبان زنانه در عامه سروده‌ها پیش از این تنها در یک پژوهش مورد توجه قرار گرفته است؛ (Taheri & Mardani, 2020) نشانه‌های نوشتار زنانه را در سه خشتی‌های کرمانجی بررسی کرده و به این نتیجه رسیده‌اند که یک چهارم سه خشتی‌های کرمانجی نشانه‌های آشکار نوشتار زنانه دارند.

پژوهش‌های دیگری نیز به بازنمایی زنان، جایگاه و نقش اجتماعی ایشان در ترانه‌های فولکلور، ضرب‌المثل‌ها و لالایی‌ها پرداخته‌اند. در پژوهش (Maleki, 2010) بازنمایی زنان در ترانه‌های فولکلوریک لکی و لری، بررسی شده است. بر اساس این پژوهش در این ترانه‌ها نگاه جنسیتی در تقسیم کارها مشاهده می‌شود. نقش‌های زنان و مردان در ترانه‌ها جدا شده است و انتظارات از هر جنس تعریف و مشخص شده است. در پژوهش دیگری (Fazeli & Maleki, 2011) بازنمایی زنان را در ترانه‌های فولکلوریک زبان کردی بررسی کرده‌اند و به این نتیجه رسیده‌اند که به شکل کلی در ترانه‌ها نگاه انسانی توأم با احترام به زنان و توجه به تأمین حقوق آنان وجود دارد. (Rouhani & Pournemat Rudsari, Bazrafkan, 2014) لالایی‌های استان بوشهر را با شیوه بازنمایی اجتماعی بررسی کرده، به این نتیجه رسیده‌اند که علاوه بر حس مادرانه در لالایی‌ها، این اشعار منعکس‌کننده فرهنگ بومی و اوضاع اجتماعی و فرهنگی هم هستند. این سروده‌های زنان مملو از انگاره‌های اجتماعی بوده و درک زنان از موقعیتشان در این لالایی‌ها منعکس شده است.

(Mohammadpour, Karimi & Maroofpour, 2012) به مطالعه تفسیری بازنمایی زن در ضرب‌المثل‌های کردی (گوش سوران، مکرانی) پرداخته‌اند. پژوهشگران جایگاه زنان در فرهنگ مردم کرد را با تکیه بر ضرب‌المثل‌ها بررسی کرده، به این نتیجه رسیده‌اند که نگاه به زن در ضرب‌المثل‌ها، متنوع و گاه متناقض است.

در زمینه بایاتی‌ها تاکنون پژوهش‌های زیادی انجام نگرفته است. بایاتی‌ها در سال‌های اخیر بارها گردآوری و چاپ شده است که دو نمونه معرفی می‌گردد: (Abdullahzadeh, 1997) بایاتی‌های آذربایجان را در کتابی با عنوان «اصیل بایاتیلار» گردآوری کرده است. (Ebadi Qaraxhanlu, 2020) بایاتی‌ها را در کتابی با عنوان «بایاتی‌لار» گردآوری و چاپ کرده است.

(Tusi Nasrabadi, 2015) وزن بایاتی‌های ترکی آذربایجانی را در ۱۰۰ بایاتی بررسی کرده، به این نتیجه رسیده است که وزن بایاتی تکیه‌ای - هجایی است و تعداد تکیه‌ها و هجاها و محل قرار گرفتن تکیه‌ها در بافت شعر در ایجاد وزن تأثیرگذار است.

با جستجوهای انجام شده، مشخص گردید که تاکنون پژوهشی جایگاه زنان را در بایاتی‌های آذربایجان بررسی نکرده، از این رو هدف این پژوهش بازیابی نشانه‌های زبان زنانه در بایاتی‌های آذربایجان است.

روش

طرح پژوهش، جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

طرح این پژوهش گفتمان کاوی کیفی که با رویکرد توصیفی-تحلیلی انجام گرفته است. جامعه آماری پژوهش ۴۵۶۷ بایاتی است. نمونه پژوهش نشانه‌های نوشتاری و زبانی زنانه بایاتی‌های آذربایجان بود.

روش اجرا

بایاتی‌هایی که نشانه‌هایی از جنسیت زنانه داشت از طریق مطالعه کتابخانه‌ای از دو مجموعه «اصیل بایاتیلار» گردآوری مجید عبدالله زاده و «بایاتی‌لار» گردآوری محمد عبادی قاراخانلو استخراج شده، سپس به روش تحلیلی با واکاوی معنایی آن‌ها دسته‌بندی و بررسی انجام گرفت. همچنین بایاتی‌های دارای نشانه‌های زبانی زنانه همراه با بررسی ریشه‌های فرهنگی بازتاب یافته در آن‌ها به صورت آماری نیز بررسی شد.

یافته‌ها

بایاتی‌ها به عنوان بخشی از سروده‌های مردم آذربایجان، زبانی ساده و دور از پیچیدگی دارند. اگرچه در بسیاری از بایاتی‌ها ظرافت‌های بلاغی چون تشبیه، استعاره و جناس برای زیبایی آفرینی به کار گرفته شده، لکن کاربرد این آرایه‌ها ایجاد ابهام و پیچیدگی نکرده است. سراینندگان این قالب شعری، اغلب به بیان حال توجه داشته‌اند. مضامین بازتاب یافته در بایاتی‌ها؛ چون سخن از عشق و محبت، شکایت از دوری، غم غربت، لالایی و ... تأیید کننده این سخن است و اغلب احساسات و عواطف شاعر را آشکار می‌کند. یکی از مهم‌ترین مولفه‌های بازتاب یافته در بایاتی‌ها، وجود نشانه‌هایی است که بر زن بودن سراینندگان دلالت می‌کند. با توجه به ناشناس بودن سراینندگان، تشخیص ترانه‌های سروده زنان تنها از طریق دلالت‌ها و نشانه‌های کلامی میسر می‌گردد.

نشانه‌های زنانه در بایاتی‌ها گاهی از طریق نشانه‌های کلامی آشکار می‌شود که در زبان ترکی مختص زنان است؛ چون افعال مخصوص ازدواج «آر گنتماق، نشانلی اولماق، ائلچی گلماق و...». یا کلماتی چون «قیز اولماق، آرواد اولماق، باجی اولماق و...» که به صورت مستقیم بر زنان دلالت دارد. گاهی نیز نشانه‌های زنانه از طریق دلالت‌های پنهانی تر آشکار می‌شود؛ چون اشاره‌ای که زنان به توصیف ظاهرشان، وظایف، موقعیت و وضعیت خود دارند. از دو مجموعه «اصیل بایاتیلار» و «بایاتیلار»، تعداد ۴۵۶۷ بایاتی بررسی شد که پس از کنار گذاشتن موارد مشترک، ۷۴۹ بایاتی نشانه آشکار جنسیتی داشت. از این تعداد ۲۴۱ بایاتی به صورت آشکار و صریح دارای دلالت زنانه بود.

Table 1.

Classification of examined bayatis

Total number of bayatis	women's poems	Men's poems	Bayatis without gender markings
4567	241	508	3495

دلالت‌های آشکار بیان زنانه

دلالت‌ها و نشانه‌های زنانه در برخی بایاتی‌ها، به صورت آشکار مطرح شده است. در این بایاتی‌ها سراینده از مسائلی سخن می‌گوید که زن بودن او را برجسته می‌سازد. این بایاتی‌ها، در چند دسته قابل بررسی است؛ چون اشاره صریح سراینده به لوازم زنانه خود، اشاره به نقش‌های خانوادگی خود، توصیف محبوب با لوازم مردانه‌اش،

وظایف زنانه‌اش در خانواده و اجتماع، لایبی‌ها و به کار بردن عناوینی که در زبان ترکی مخصوص زنان است.

اشارهٔ سراینده‌گان به لوازم زنانهٔ خود:

در برخی بایاتی‌ها سراینده آشکارا به لوازم مورد استفادهٔ خود چون انگو، انگشتر، شانه، سنجاق سر، روسری و ... اشاره می‌کند. زنان در این بایاتی‌ها در کنار توصیف ظاهر خود، از مسائلی که برایشان اهمیت دارد سخن می‌گویند مضامینی که در این قبیل بایاتی‌ها به کار می‌رود عشق، توصیف معشوق، اظهار خرسندی از نامزدی، شکایت از یار، شکایت از زندگی و ... است.

«یایلینیم جیران نشان»، «روسری‌ام نشان آهو دارد» (Abdullahzadeh, 1997) / «یایلینیم گولو خارا»، «روسری‌ام گل‌های سیاه دارد» (Ebadi Qaraxhanlu, 2020) در این سروده‌ها، به وضوح کلمهٔ «یایلینیم» به کار رفته که به معنای روسری است و خاص زنان است.

«تئلیمده ساری سانجاق»، «روی کاکل موهایم سنجاق زرد دارم» / «تئلیمده آبی داراق»، «روی کاکل موهایم شانهٔ آبی دارم» (Abdullahzadeh, 1997)

سراینده از کلماتی چون سانجاق (سنجاق) و داراق (شانه) روی موهایم سخن گفته که به وضوح دلالت بر زن بودن او دارد. «بارماغیمدا بیر اوزوک / ساغ قولومدا بیلر زیک»، «روی انگشتم انگشتر و در دست راستم انگو دارم» (Ebadi Qaraxhanlu, 2020).

اوزوک (انگشتر) و بیلر زیک (انگو) تزییناتی زنانه است و تنها توسط زنان برای زیور و زینت استفاده می‌شود.

«داغلاری آشدیم آنجاق / تئلیمده ساری سانجاق

نه قیز اولدوم نه گلین / اوتلارا یاندیم آنجاق»

برگردان: «از کوه‌ها فرود آمدم / روی طره‌ام سنجاق زرد دارم

نه دختر شدم نه عروس / در آتش‌ها سوختم» (Abdullahzadeh, 1997).

در این بایاتی سراینده از وسایل زنانه‌ای چون سنجاق زرد روی موهایم سخن می‌گوید و آشکارا از دختر یا عروس بودن خود صحبت می‌کند و شکایتی که از وضعیت فعلی خود را در لابلای توصیف زنانگی‌اش آشکار می‌نماید.

بیان عناوینی برای ازدواج و همسری مخصوص زنان:

در این بایاتی‌ها زنان برای تقاضای ازدواج یا خواستگاری، کلماتی به کار می‌برند که مخصوص زنان است و با به کار بردن اصطلاحاتی چون مرا به زنی دادند، به همسری پیرمرد در آمدم و ... جنسیت خود را آشکار می‌کنند. در این قبیل بایاتی‌ها، مضامین شکایت از ازدواج با مردان پیر، دعوت از یار برای آمدن به خواستگاری، دعوت به دیدار، بیان مخالفت اطرافیان سراینده با ازدواج او، ازدواج با مردان غیرفامیل و ... بازتاب یافته است.

«نامرد اولما، آل منی»، «نامرد نباش، مرا به همسری بگیر» (Ebadi Qaraxhanlu, 2020) / «سوز دندی آلدی منی»، «حرف زد و مرا به همسری گرفت» (Ebadi Qaraxhanlu, 2020) / «یاد گلر آلاز منی»، «غریبه می‌آید مرا به همسری می‌گیرد» (Ebadi Qaraxhanlu, 2020).

در این سروده‌ها فعل «آلماق» به صورت امر، گذشته و حال به کار رفته است. زمانی که زنان فعل «آلماق» را در زبان ترکی در مورد خود به کار می‌برند، مفهوم به همسری مرد درآمدن را اراده می‌کنند.

«سنورسن ائلچی گوندر»، «دوست داری خواستگار بفرست» (Abdullahzadeh, 1997) / «منی سنه وئرملر»، «مرا به همسری تو نمی‌دهند» (Abdullahzadeh, 1997) / «ایستمدی ائل اوغلو»، «پسر ایل خواستگار من نشد» (Abdullahzadeh, 1997).

جملات «ئلچی گوندر» به معنای «خواستگار بفرست»، «منی سنه وئرملر» به معنی «مرا به تو نمی‌دهند» «ایستمدی ائل اوغلو»، به معنی «پسر ایل خواستگار من نشد» تنها در زبان زنان کاربرد دارد و هیچ مردی چنین نشانه‌های زبانی را به کار نمی‌برد.

«باغ یئمیشین یئدیم من / اوره ک سوزون دئدیم من

هئچ ا...! روادیر / آغ ساققالا گئدیم من؟»

برگردان: «زالزالک باغ را خوردم / حرف دلم را زدم

خدا را خوش می‌آید / من به ازدواج یک ریش سفید درآیم؟» (Abdullahzadeh, 1997)

در این سروده، فعل «گتتماق» به معنی «به همسری درآمدن» و «آغ ساققال» به معنی «ریش سفید» به کار رفته است. سراینده در این ابیات حرف دل خود را به زبان می‌آورد و می‌گوید آیا روا است که من به همسری یک پیرمرد درآیم؟ و به این ترتیب نارضایتی زنان و دختران جوان از ازدواج با مردان سالخورده را بیان می‌کند. چنین اشعاری آشکار می‌کند که ازدواج‌های اجباری موجب نادیده گرفته شدن آزادی اراده و حق تعیین سرنوشت زنان می‌شده است (Molabeigi & Seyyed Esfahani, 2022)

توصیف محبوب با متعلقات مردانه‌اش:

در این دسته از بایاتی‌ها، سراینده آشکارا محبوب خود را توصیف می‌کند. در کنار توصیف او از متعلقاتی چون لباس‌های مردانه‌اش (چوخا، پاپاغ، کوینک)، شمشیر، خنجر و... نیز سخن می‌گوید. مضمون عشق، تنها مضمون تکرار شده در این بخش از بایاتی‌ها است. در این بخش از بایاتی‌ها زنان اغلب از عشق خود سخن می‌گویند.

«آرخالیغین ناخیشی / گوزلدی یار باخیشی»، «نقش‌های بالاپوش، نگاه یار زیبا است» (Ebadi Qarakhanlu, 2020) / «آرخالیغین نندن یار»، «ای یار بالاپوش از چیست؟» (Ebadi Qarakhanlu, 2020) / «آرخالیغین خارادیر»، «بالاپوش مشکی است» (Ebadi Qarakhanlu, 2020)

«آرخالیق» بالاپوش مردانه است و زمانی که سراینده این کلمه را در توصیف یار به کار می‌برد می‌توان دانست که گوینده این کلام یک زن است.

«ینینده کی کوینگین»، «پیرهنی که به تن داری» (Ebadi Qarakhanlu, 2020) / «کتان کوینک بدن یار»، «یاری که پیرهن کتان به تن دارد» (Abdullahzadeh, 1997)

«کوینک» به معنای پیرهن و کلمه‌ای مخصوص مردان است. زنان در توصیف محبوب، از پیرهن او سخن گفته‌اند. «عرقچینین منده دیر»، «کلاهد دست من است» (Abdullahzadeh, 1997) / «عراقچینین میل میلی»، «کلاهد بافتنی است» (Ebadi Qarakhanlu, 2020) / «چال پاپاغین قاش اوسته»، «کلاه دو رنگت روی ابروهایت است» (Abdullahzadeh, 1997)

«آل چوخا، قارا چوخا / یاراشیر یارا چوخا»، «بالاپوش نمدی سرخ، بالاپوش نمدی سیاه / بالاپوش نمدی برازنده یار است» (Abdullahzadeh, 1997)

نشانه‌های «عرقچین» به معنی «کلاه» / «چوخا» به معنی «بالاپوش نمدی» / «پاپاغ» به معنی «کلاه» همگی نشانه‌هایی است که بر لوازم و پوشش‌های مردانه دلالت می‌کند. بنابراین زنان هنگام توصیف محبوب خود، به توصیف لباس و پوشش او نیز پرداخته‌اند.

«قلیمی اویوب گتتمه / نار کیمی سویوب گتتمه»

قیلینجین وور بوینوما / سرگردان قویوب گتتمه»

برگردان: «قلیم را خالی نکن و نرو / قلیم را مثل اناری پوست نکن و نرو

خنجرت را به گردنم بزن / ولی سرگردانم نکن و نرو» (Abdullahzadeh, 1997)

شاعر از محبوب خود می‌خواهد که با خنجرش بر گردن او ضربه بزند اما او را ترک نکند. به این ترتیب می‌توان هراس زنان را از طرد شدن توسط مردان به خوبی دریافت.

خطاب مستقیم محبوب با عناوینی مردانه:

در این سروده‌ها، زنان محبوب خود را با عناوینی که مخصوص مردان است خطاب می‌کنند؛ چون ای پسر، ای مرد و... مضمون تکرار شونده در این بایاتی‌ها اغلب عشق و دلدادگی و توصیف زیبایی‌های او است و تقاضای ازدواج با محبوب، تقاضای نامه از او و... در این سروده‌ها دیده می‌شود.

«اوغلان گوزون آلدیر»، «ای پسر چشم‌های سبز است» (Ebadi Qarakhanlu, 2020) / «اوغلان آدین آلدیر»،

«ای پسر اسمت آلی است» (Ebadi Qarakhlanlu, 2020).
«کونینگین یاشیل اوغلان»، «پیراهنت سبز است ای پسر» (Ebadi Qarakhlanlu, 2020) / «اوغلان خفت ایله مه»،
«ای پسر خفت و بی آبرویی نکن» (Ebadi Qarakhlanlu, 2020).
خطاب تکرار شده در این سروده‌ها، «اوغلان» به معنی «ای پسر» است که در کنار توصیف دیگر خصوصیات
ظاهری او، چون توصیف چشم‌های سبز، بیان نام او، پیراهن سبز او و... بیان شده است.

اشاره سراینده به نسبت خانوادگی چون خواهری و مادری:

مضامین این بایاتی‌ها اغلب بر روابط عاطفی مادرانه یا روابط خواهر-برادری دلالت دارد. در این بایاتی‌ها
سراینده از عواطف خواهرانه نسبت به برادر یا عواطف مادرانه نسبت به فرزند سخن می‌گوید. گاهی نیز خواهر
برادر خود را می‌خواند تا در شرایط دشواری که در میان ایل غریبه دارد به کمک او بیاید.
«قوربان اولوم قارداشا»، «قربان برادرم شوم» (Ebadi Qarakhlanlu, 2020) / «قارداشیم چیندن گلیر»، «برادرم
از چین می‌آید» (Ebadi Qarakhlanlu, 2020) / «من سنه قوربان قارداش»، «من قربانت شوم برادر» (Ebadi Qara-
khanlu, 2020) / «آرخام حایانیم قارداش»، «پشتیبان و حامی‌ام برادر» (Ebadi Qarakhlanlu, 2020) / «قارداش منیم
گولومدور»، «برادر گل من است» (Ebadi Qarakhlanlu, 2020) / «قارداش، قارداش، خان قارداش»، «برادر، برادر،
خان برادر» (Ebadi Qarakhlanlu, 2020) / «قارداشی اولن باجی»، «خواهری که برادرش مرده باشد» (Abdullahza-
deh, 1997)

در این بایاتی‌ها خواهر با مخاطب قرار دادن برادر، توصیف او یا قربان صدقه رفتن او، احساسات خواهرانه خود
را نسبت به برادر خود مطرح می‌کنند.

«قارداش گل آی قارداش گل / قارلی داغلاری آش گل

غربت ائلده کیمسه یوخ / توکر گوزوم قان یاش گل»

برگردان: «برادر بیا، آهای برادر بیا / از کوه‌های پربرف عبور کن و بیا

در ایل غریبه بی کسم / چشمم اشک خونین می‌افشانند بیا» (Abdullahzadeh, 1997)

سراینده در این شعر از برادر خود می‌خواهد که کوه‌ها را پشت سر گذاشته، به کمک او بیاید که در میان ایل
غریبه به سختی و رنج روزگار می‌گذراند. این بایاتی از زبان یک زن سروده شده و به روشنی کمک خواهی زنان از
برادران خود و تکیه کردن به ایشان را روشن می‌سازد.

اشاره سراینده به نقش‌ها و مسئولیت‌های خود:

در تعدادی از بایاتی‌ها، سراینده در کنار بیان احساسات و احوالات خود، به مسئولیت‌هایش نیز اشاره می‌کند.
مسئولیت‌هایی چون، دوختن لباس، مرتب کردن خانه و... که در اغلب جوامع به عهده زنان بوده است. مضمون این
بایاتی‌ها نیز اغلب عشق است که سراینده در کنار بیان عشق از یکی از مسئولیت‌هایی که به عهده دارد سخن می‌گوید.
«بشقابی رفه دوزدوم»، «بشقاب را در طاقچه چیدم» (Abdullahzadeh, 1997) / «کونیک بیچدیم دار اولدو»، «پیراهن
دوختم تنگ شد» (Abdullahzadeh, 1997) / «قیزیل گولدن دون بیچدیم»، «پیراهنی از گل سرخ دوختم» (Ebadi Qara-
khanlu, 2020) / «گوی آطلاسدان دون بیچک»، «از اطلس کبود پیراهن بدوزیم» (Ebadi Qarakhlanlu, 2020).
سراینده در این بایاتی‌ها، از کارهایی که انجام داده سخن می‌گوید. کارهایی چون چیدن بشقاب‌ها در طاقچه،
دوختن پیراهن مردانه و دوختن پیراهن زنانه صحبت می‌کند. مسئولیت‌هایی که به عهده زنان بوده و نشان دهنده
زن بودن سراینده است.

«آلما آندیم نار گلدی / کونیک تیکدیم دار گلدی

قاپی یا کولگه توشدو / بئله بولدوم یار گلدی»

برگردان: «سیب انداختم انار به دستم افتاد / پیراهن دوختم تنگ شد

روی در سایه افتاد / گمان کردم یاد آمد» (Abdullahzadeh, 1997).
سراینده ضمن اشاره به مسئولیت دوخت و دوز خود و آشکار کردن جنسیتش به این طریق، از چشم‌انتظاری محبوب خود سخن می‌گوید.

- لالایی‌ها:

لالایی‌ها سروده‌هایی هستند که با نقش مادری ارتباط دارند. از این‌رو می‌توان اغلب لالایی‌ها را سروده‌ی زنان دانست. در این بیات‌های زنانه ضمن سرودن لالایی برای آرام کردن و خواباندن کودکان، به آرزوهای خود نیز نظر دارند و گویی خواست‌های درونی خود را در ضمن سرودن لالایی مطرح می‌کنند. مضامینی چون تکیه کردن به فرزند در میان ایل غریبه، تکیه به فرزند در آینده و امید به داشتن روزهای خوب، دعا برای حفظ فرزند از بیماری، بیان علاقه به فرزند و... که در لالایی‌های سروده‌ی زنان مشاهده می‌شود.

«لای لای بالام گول بالام»، «لالایی فرزندم، فرزند گلم» (Ebadi Qarakhanlu, 2020) / «لای-لای بشیگیم لای-لای» (Ebadi Qarakhanlu, 2020)

«الای-لای بگیم لای-لای / گوزهل گویچگیم لای-لای»

غربت یترده یاد ائلده / آر خام کومگیم لای-لای»

برگردان: «لا لا پسرم لا لا / گل زیبایم لا لا»

در سرزین غریب، در میان ایل غریبه / پشتیبانم، کمکم لا لا» (Abdullahzadeh, 1997)

در این بیات‌ها، شاعر در ضمن لالایی عمیق‌ترین آرزوی خود را مطرح می‌کند. آرزوی اینکه فرزندش پس از بزرگ شدن در میان ایل غریبه پشتیبان او باشد.

«لای-لای دندیم اوجادان / سسیم چیخمیر باجادان»

الله سنی ساخلا سین / چیچکدهن قیزیلجادان»

برگردان: «لالایی گفتم با صدای بلند / صدایم از شکاف خارج نمی‌شود»

خدا تو را حفظ کند / از سرخچه و آبله» (Ebadi Qarakhanlu, 2020)

سراینده ضمن سرودن لالایی دعاها و خواست‌های قلبی‌اش را مطرح می‌سازد و از خدا می‌خواهد که فرزند کوچکش را از سرخچه و آبله حفظ کند.

دلالت‌های پنهان

در برخی بیات‌ها اگرچه اشاره به زنانگی سراینده مشاهده می‌شود. لکن دلالت‌ها پنهانی است؛ مثل استفاده سراینده از مشبه‌به‌هایی که برای زنان تداول دارد یا کاربرد نقش‌هایی که با نقش‌های زنانه سراینده مرتبط است.

کاربرد مشبه‌به‌های متداول برای زنان:

گاهی سراینده خود را به مشبه‌به‌هایی تشبیه می‌کند که مشبه‌به‌های متداول برای زنان است؛ مشبه‌به‌های پرکاربرد در این زمینه گل سرخ، غنچه، گل، مخمل، نیلوفر، بنفشه، سونا، مارال، ساز و... است. در این بیات‌ها اغلب سراینده خود را با تشبیه به عناصر طبیعت توصیف می‌کند و مضامین آن‌ها خودستایی، شکایت، بیان فاصله طبقاتی سراینده با معشوق، تهدید به ترک یار و دیار و... است.

«منیم جانیم مارالیدی»، «جان من غزال است» (Ebadi Qarakhanlu, 2020) / «نیلوفرم آچمارام»، «گل نیلوفرم، نمی‌شکفم» (Ebadi Qarakhanlu, 2020) / «مخلم خاییم یوخدور / گولم صاحبیم یوخدور»، «مخملی هستم که پرز نداره / گلی هستم که صاحبی نداره» (Abdullahzadeh, 1997) / «قونچا گولم باغانام / بنووشه‌یم داغانام»، «غنچه گلم، از باغم / بنفشه‌ام، از کوهم» (Abdullahzadeh, 1997).

در این سروده‌ها سراینده خود را به غزال، نیلوفر، مخمل، گل و بنفشه تشبیه کرده است. این مشبه‌به‌ها در زبان شعری برای زنان به کار می‌رود و مردان خود را به گل، نیلوفر و... تشبیه نمی‌کنند یا حتی برای توصیف مردان

این مشبه‌به‌ها تداول ندارد.

«قیزیل گولم آشمارام / آشسامدا دولاشمارام

سن دولتلی من کاسیب / من سنه یاراشمارام»

برگردان: «گل سرخم، شکوفا نمی‌شوم / اگر شکوفا شوم به کسی نمی‌پیچم

تو ثروتمندی و من فقیر / من برزنده تو نیستم» (Abdullahzadeh, 1997)

سراینده ضمن تشبیه خود به گل سرخ، از فاصله طبقاتی خود و محبوبش سخن می‌گوید و خود را برزنده او نمی‌داند. بنابراین به نظر می‌رسد زنان در بایاتی‌ها تنها به توصیف خود یا بیان زیبایی‌هایشان توجه نداشتند بلکه بسیاری از چالش‌های مهم زندگی در این اشعار رخ می‌نماید.

اشاره پنهان به نقش‌های زنانه:

گاهی مضامین بایاتی‌ها به صورتی پنهانی‌تر با نقش‌های اجتماعی و کارکردهای زنانه مرتبط است. مثل اشاره به نقش پذیرایی از مهمان، آشپزی، درست کردن چای و... که اغلب کارها و مسئولیت‌های زنانه است. مضامین این بایاتی‌ها عشق، ازدواج با فرد دلخواه، شکایت از غم و اندوه و... است.

«گلدی بیر آتدی قوناق / یئر سالدیم یاتدی قوناق»، «مهمانی اسب سوار آمد / رختخواب پهن کردم تا بخوابد»

(Abdullahzadeh, 1997)

در این شعر، سراینده از مهمانی سواره سخن می‌گوید که از او پذیرایی کرده است. نظر به اینکه پذیرایی از مهمان بر عهده زنان بوده، می‌توان این سروده‌ها را سروده زنان دانست.

«قیزیل گولو دره رم / مخمل اوسته سره رم»، «گل سرخ را می‌چینم / روی مخمل پهن می‌کنم» (Abdul-

lahzadeh, 1997)

چیدن گل‌های سرخ و خشک نمودن آن‌ها اغلب مسئولیتی بر عهده زنان بوده است. سراینده از مسئولیتی که بر عهده داشته سخن گفته است.

«سماواری قورایدیم / بورغوسونو بورایدیم

یاریم بیزه گلنده / قوللوغوندا دورایدیم»

برگردان: «سماورم را راه می‌اندازم / دماغه‌اش را می‌پیچانم

وقتی یارم به خانه ما بیاید / در خدمتگزاری او می‌ایستم» (Abdullahzadeh, 1997).

به نظر می‌رسد سراینده به کارهایی چون آماده کردن چای و خدمت به مهمان اشاره می‌کند. می‌توان این

قبیل سروده‌ها را با توجه به نقش‌های زنانه‌اش سروده‌هایی زنانه دانست.

بحث و نتیجه‌گیری

ترانه‌های محلی هر اقلیمی، میراث فرهنگی و ادبی مردم آن اقلیم است که شیوه زندگی، آداب و رسوم، باورها و آیین‌های مردم هر سرزمینی را بازتاب می‌دهد. بایاتی‌ها یکی از انواع اشعار محلی مردم آذربایجان است که در مورد سراینندگان آن‌ها اختلاف نظر وجود دارد. برخی بایاتی‌ها را چون عامه سروده‌ها می‌دانند که سراینندگان ناشناخته‌ای دارند. اما گروهی دیگر بایاتی‌ها را سروده‌های عاشیق‌ها می‌دانند. به نظر می‌رسد نمی‌توان در مورد سراینندگان بایاتی‌ها با قطع و یقین صحبت کرد. احتمال دارد که سروده‌های عاشیق‌ها با سروده‌های مردمی در طول زمان تلفیق شده است. یکی از مسائل مهم بازتاب یافته در بایاتی‌ها وجود نشانه‌هایی از زبان زنانه در این نوع سروده‌ها است که در انتساب تمام بایاتی‌ها به عاشیق‌ها تردید ایجاد می‌کند.

بایاتی‌هایی که سراینده آن‌ها زنان هستند، از طریق نشانه‌های کلامی که بر زنان دلالت دارند، بررسی و شناسایی گردید. بایاتی‌های دارای دلالت زنانه در دو دسته قرار گرفت و تحلیل شد:

دلالت‌های صریح؛ بایاتی‌هایی که دلالت آشکار بر زن بودن سراینده داشت و نشانه‌های کلامی آشکاری جنسیت

مونت سراینده را عنوان می‌کرد، شامل: اشاره سراینده به لوازم زنانه خود - بیان عناوینی برای ازدواج و همسری

مخصوص زنان - توصیف محبوب با متعلقات مردانه‌اش - خطاب مستقیم محبوب با عناوینی مردانه - اشاره سراینده به نسبت خانوادگی چون خواهری و مادری - اشاره سراینده به نقش‌ها و مسئولیت‌های خود - لایایی‌ها دلالت‌های پنهان؛ بایاتی‌هایی که با واکاو معنایی و در لایه‌های پنهانی متن بر زنانگی سراینده دلالت دارد، شامل: کاربرد مشببه‌های متداول برای زنان - اشاره پنهان به نقش‌های زنانه سراینندگان در این بایاتی‌ها به لوازم زنانه خود چون انگو، روسری، سنجاق مو و... اشاره می‌کنند. یا در حین توصیف محبوب خود به پوشش مردانه او نیز توجه دارند. کلماتی برای ازدواج و همسری به کار می‌برند که این کلمات مخصوص زنان است و مردان این کلمات را به کار نمی‌برند. از نسبت مادری و خواهری و روابط عاطفی مادرانه و خواهرانه سخن می‌گویند و نیز مسئولیت‌هایی را که بر عهده دارند به زبان می‌آورند. در برخی بایاتی‌ها، سراینده خود را به عناصری از طبیعت تشبیه می‌کند که این عناصر برای زنان به کار می‌رود. لایایی‌ها بخش دیگری از بایاتی‌ها است که با نقش مادری ارتباط دارند و می‌توان اغلب لایایی‌ها را سروده زنان دانست. زنان در بایاتی‌ها به مضامینی چون عشق، توصیف معشوق، بیان مشکلات زندگی، اظهار نارضایتی، مسائل مربوط به ازدواج و... سخن می‌گویند. در لایایی‌ها به آرزوهای خود نظر دارند و گویی خواسته‌ها و آرزوهای درونی خود را در ضمن لایایی‌ها بیان می‌کنند. به نظر می‌رسد سرودن بایاتی‌ها یکی از راه‌های بیان احساسات و خواسته‌های زنان آذربایجان بوده است به گونه‌ای که با سرودن این بایاتی‌ها علاوه بر بیان احساسات خود، خواسته‌هایشان را مطرح می‌نمایند و از آرزوها و رویاهای خود سخن می‌گویند. در این سروده‌ها زنان، بر خلاف ادبیات رسمی، مقلد مردان نیستند. بلکه آن‌ها بدون هراس جنسیت خود را آشکار می‌کنند و در خلال سروده‌هایشان نیازها، خواسته‌ها، آرزوها حتی ناراحتی، افسوس و نفرت‌هایشان را بیان می‌نمایند. به این ترتیب دریچه‌ای می‌گشایند تا بتوان از پس قرن‌ها تصویری از زنان آذربایجان را در این سروده‌ها مشاهده کرد.

سهیم مشارکت نویسنده‌گان: دکتر زیبا اسماعیلی: کلیه مراحل انجام پژوهش، از ایده‌پردازی تا گردآوری اطلاعات، تحلیل داده‌ها، ارسال و اصلاح مقاله توسط ایشان انجام شده است. نویسنده نسخه نهایی مقاله را مورد بررسی قرار داده و تأیید نموده است.

سپاسگزاری: نویسنده از همه کسانی که در تکمیل این پژوهش یاری رسانیده‌اند، سپاسگزاری می‌نماید.

تعارض منافع: در این مقاله هیچ تعارض منافی توسط نویسنده گزارش نشده است.

منابع مالی: این مقاله از حمایت مالی برخوردار نبوده است.

References

- Abdullahzadeh, M. (1997). *Asil Bayatilar*. Tabriz: Yaran. [Persian] URL: <https://www.ketabcity.com/BookList.aspx?Type=PubRefid&Code=11287>
- Ahmadi, B. (2006). *Text Structure and Interpretation*. Tehran: Markaz. [Persian] URL: <https://www.iranketab.ir/book/22353>
- Bart, R. (1953). *Zero degree of writing*. Translated by Shirin Dokht Daghighian. (2011). Tehran: Hermes. [Persian] URL: <https://www.hermespub.ir/product>
- Bastani, S. (2007). *Gender, culture, values and attitudes*. Tehran: Institute of Culture, Art and Communication. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/1590897>
- Ebadi Qaraxhanlu, M. (2020). *Bayatilar, sixth edition*. Tabriz: Akhtar. [Persian] URL: <https://>

www.ketabchi.com/BookList.aspx?Type=Subjectid&Code=17681

- Esrafil, H. (2008). Azeri couplets. *Journal of Poetry*, 16(60), 16-19. [Persian] URL: <http://ensani.ir/fa/article/181544>
- Fazeli, N., & Maleki, E. (2011). Study of women's representation in Kurdish folk songs. *Journal of Intercultural Studies*, 6(16), 89-114. [Persian] URL: <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1041475>
- Fotouhi, M. (2011). *Stylistics; theories, approaches and methods*. Tehran: Sokhan. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11226958>
- Shilpi Goel, M. A. & Phil, M. (2010). Feminist literary criticism. *Journal of Language in India*, 10(4), 403-410. URL: <http://www.languageinindia.com/april2010/shilpifeminism.pdf>
- Hashemzadeh, S. (1998). *A study in Azerbaijani music*. Urmia: University Jihad. [Persian] URL: <https://www.faraketab.ir/archive/23830>
- Jafari, M., Mousavi Sirjani, S., & Farzad, A. H. (2021). The process of application of female-language criteria in two selected books, The Last Sunday and Sheena's Daughter, Looking at Sarah Mills's Linguistic Approach. *Journal of Literary Text Research*, 25(89), 59-85. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/fa/Journal/ViewPaper.aspx?ID=583196>
- Labov, W. (1972). *Sociolinguistic patterns*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/language-in-society/article/abs/william-labov>
- Lakoff, R. (1973). Language and womans place. *Journal of Language in Society*, 2(1), 45-80. URL: <http://www.jstor.org/stable/4166707>
- Makarik, I. R. (1993). *Encyclopedia of Contemporary Literary Theories*. Translated by Mehran Mohajer & Mohammad Nabavi. (2009). Tehran: Agha. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11118025>
- Maleki, E. (2010). Study of women's representation in laki and lori folk songs. *Social Sciences Quarterly*, 17(49), 219-250. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=131577>
- Mohammadi, J. (1997). Indigenous poetry of Azerbaijan in one view. *Poetry Magazine*, 5(21), 64-69. [Persian] URL: <http://ensani.ir/fa/article/180861>
- Mohammadi, O. (2021). Investigation of shifts in feminist writing (Écriture Féminine) in the translation of poems of Ghadah Al-Samman into Persian (case study: "Elegies for Jasmines" and "I Declare Love Against You")" by Abdolhossein Farzad). *Translation Studies in Arabic Language and Literature*, 10(23), 91-118. [Persian] URL: https://rctall.atu.ac.ir/article_11802.html
- Mohammadi Asl, A. (2009). *Gender and social linguistics*. Tehran: Gol Azin. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/1726052>
- Mohammadpour, A., Karimi, J., & Maroofpour, N. (2012). An interpretative study of women representation in Kurdish Proverbs(A case study of Surani & Mokeriani Sub-language). *Journal of Women in Culture and Art*, 4(3), 65-83. [Persian] URL: https://jwica.ut.ac.ir/article_28512.html?lang=fa
- Molabeigi, A., & Seyyed Esfahani, S. H. (2022). Analysis of womens victims in the novel Sang-e Saboor, Based on criminal sociology. *Journal of Women and Culture*, 13(50), 17-28. [Persian]

- URL: <http://jwc.iauahvaz.ac.ir>
- Pournemat Rudsari, M., Bazrafkan, M., & Rouhani, A. (2014). Lalaeis: feminine mind sketches; social representations of Bushehr province's lalaeis. *Journal of Women in Culture and Art*, 6(2), 265-281. [Persian] URL: https://jwica.ut.ac.ir/?_action=article&au=155873&_au
- Sobhani, M. T. (2003). *Feminism and language; collection of articles on feminism and feminist sciences, translation and critique of a number of Routledge encyclopedia articles*. Qom: Office of Women Studies and Research - Sisters Seminary Management Center. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11089042>
- Solati, H., & Keshishian, G. (2020). Bolding of feminine language in the my mothers dream story by Alice Munro. *Journal of Women and Culture*, 12(45), 75-115. [Persian] URL: <http://jwc.iauahvaz.ac.ir>
- Taheri, S., & Mardani, A. (2020). Searching for signs of ecriture feminine in the sechishti lyrics of the Kurmanj nomads. *Journal of Women in Culture and Art*, 12(1), 1-17. [Persian] URL: https://jwica.ut.ac.ir/article_77358.html?lang=en
- Tusi Nasrabadi, M. R. (2015). Meter in Azerbaijani Turkish Bayaties. *Journal of Comparative Linguistic Research*, 5(9), 149-161. [Persian] URL: https://rjhll.basu.ac.ir/issue_189_190.html
- Tyson, L. (1998). *Theories of contemporary literary criticism*. Translated by Maziar Hosseinzadeh & Fatemeh Hosseini. (2008). Tehran: Neghahe Emrooz, Hekayat Ghalam Novin. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/1609362>
- Yool, G. (1985). *The study of language*. Translated by Ali Bahrami. (2006). Tehran: Rahnama. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/1614428>
- Zolfaghari, H. (2017). Practices of indigenous poetry in Iran. *Journal of Boostan Adab*, 9(3), 69-92. [Persian] URL: https://jba.shirazu.ac.ir/article_4070.html